

POLITICKÉ VEDY / POLITICAL SCIENCES

Časopis pre politológiu, najnovšie dejiny, medzinárodné vzťahy, bezpečnostné štúdiá / Journal for Political Sciences, Modern History, International Relations, security studies

URL časopisu / URL of the journal: <http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk>

Autor(i) / Author(s): Vít Rouč
Článok / Article: Vztahy Československa a Andských států (Kolumbie, Peru, Ekvádor a Bolívie) v letech 1975-1989
Vydavateľ / Publisher: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov – UMB Banská Bystrica / Faculty of Political Sciences and International Relations – UMB Banská Bystrica

Odporúčaná forma citácie článku / Recommended form for quotation of the article:

ROUČ, V. 2014. Vztahy Československa a Andských států (Kolumbie, Peru, Ekvádor a Bolívie) v letech 1975-1989. In *Politické vedy*. [online]. Roč. 17, č. 1, 2014. ISSN 1335 – 2741, s. 104-125. Dostupné na internete: http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk/userfiles/file/1_2014/ROUC.pdf.

Poskytnutím svojho príspevku autor(i) súhlasil(i) so zverejnením článku na internetovej stránke časopisu *Politické vedy*. Vydavateľ získal súhlas autora / autorov s publikovaním a distribúciou príspevku v tlačenej i online verzii. V prípade záujmu publikovať článok alebo jeho časť v online i tlačenej podobe, kontaktujte redakčnú radu časopisu: politicke.vedy@umb.sk.

By submitting their contribution the author(s) agreed with the publication of the article on the online page of the journal. The publisher was given the author's / authors' permission to publish and distribute the contribution both in printed and online form. Regarding the interest to publish the article or its part in online or printed form, please contact the editorial board of the journal: politicke.vedy@umb.sk.

VZTAHY ČESKOSLOVENSKA A ANDSKÝCH STÁTŮ (KOLUMBIE, PERU, EKVÁDOR A BOLÍVIE) V LETECH 1975 – 1989

RELATIONS BETWEEN CZECHOSLOVAKIA AND ANDEAN COUNTRIES (COLOMBIA, PERU, ECUADOR AND BOLIVIA) FROM 1975 TO 1989

Vít Rouč*

ABSTRACT

Relations between Czechoslovakia and Latin American states (Colombia, Peru, Bolivia and Ecuador) reflect main political, economic and cultural points of these relations. The main development of these states in the interior and exterior policy is described too. This development formed relation to Czechoslovakia. The target of the article is the description of these frequent relations of Czechoslovakia and these states in various points, especially in the economic view. Political relation was not so frequent. The reasons were in the bipolar world system and in domination of the USA. The article describes the period during 1975-1989. The information for the article comes from unknown documents from the Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic.

Key words: Czechoslovakia, Bolivia, Ecuador, Colombia, Peru, relations, cooperation

Úvod

Vztahy Československa a andských států Latinské Ameriky byly v poválečném období založeny na odlišných principech, než tomu bylo v období meziválečném. Primární roli v tomto stavu měla, samozřejmě, tehdejší mezinárodní politika. Ovšem v případě Československa postoj latinskoamerických států nebyl tak jednoznačný. Československo navazovalo na dobré styky z meziválečného období a vysokou úroveň československých výrobků, jak strojírenských, tak zbraní. V

* PhDr. Vít Rouč, Ph.D. působí jako odborný asistent na Katedře mezinárodních vztahů a diplomacie, Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha, U Santošky 17, 150 00 Praha 5, Česká republika, vitrouc@seznam.cz.

prvorepublikovém období existovaly i vyloženě přátelské politické kontakty. Tento stav se také do jisté míry odrazil i v poválečné éře.

V 60. letech latinskoamerické státy navazovaly postupně diplomatické styky s dalšími státy východního bloku a Československo téměř ve všech případech poskytovalo těmto novým diplomatickým misím svoji pomoc. Velice úzká byla zejména spolupráce se zastupitelskými úřady NDR, které díky postavení a vlivu NSR měly daleko nejtěžší pozici. Je také pravda, že později zastupitelské úřady ČSSR a NDR měly největší podíl na hospodářsko-politických kontaktech se státy Latinské Ameriky.

V oblasti politické spolupráce znamenala 70. a 80. léta změnu. Pražské jaro a následný vpád vojsk Varšavské smlouvy do Československa přinesl i v latinskoamerické oblasti vlnu solidarity, která měla svůj odraz i na lepším postavení ČSSR. Následná normalizace však přinesla zejména v prvních letech velkou závislost československých diplomatů na sovětských kolezích, se kterými českoslovenští diplomaté konzultovali veškeré zásadní kroky.

V 80. letech se opět postavení socialistických států v Latinské Americe zhoršilo, neboť s příchodem administrativy prezidenta **Reagana** byla snaha o výraznou eliminaci – politickou a ekonomickou – států východního bloku v oblasti Latinské Ameriky. Souběžně s nastupující celospolečenskou krizí socialistických států a rezignací **Gorbačovova** SSSR v této oblasti, došlo k omezení vlivu socialistických států na politický a hospodářský vývoj Latinské Ameriky.

1 Československo-peruánské vztahy

Po převzetí moci vojenskou vládou v roce 1968 se ve vnitropolitické situaci stává stěžejním bodem „Plán Inka“, jehož duchovním otcem byl prezident generál **Juan Velasco Alvarado**. Hlavní náplní tohoto plánu byl boj proti zahraničnímu kapitálu, problematika znárodňování a řada reforem, i na úkor místní mocné oligarchie. Z hlediska znárodňování došlo ke znárodnění těžby ropy, železniční a silniční dopravy, lodní dopravy. Byla znárodněna telefonní síť, rybářský průmysl a energetika. Došlo k vyvlastnění největší společnosti na těžbu mědi, vláda kontrolovala klíčové banky a provedla velmi žádanou pozemkovou reformu. Z hlediska zahraniční politiky je toto období ve znamení návratu ke kořenům, byl kladen důraz na peruánskou svrchovanost a rovnovážné vztahy v mezinárodní oblasti. Relace československých diplomatů ze sledovaného období přesně vystihuje podstatu a principy vojenské vlády v

této oblasti: „Mezinárodní vztahy koncipuje jako účinné společenství rovných partnerů, řadí Peru mezi neangažované země, odmítá jakékoliv zahraniční vměšování při orientaci na integraci a regionální rozvoj LA za podmínek respektování politického pluralismu“ (Ministerstvo zahraničních věcí, 1975, s. 5).

Československo-peruánské vztahy byly v období vojenské vlády **Velasca Alvarada** na vzestupné úrovni. Došlo k řadě významných návštěv představitelů obou států. Z peruánské strany se jednalo o návštěvu manželky prezidenta **Consuely Gonzales de Velasco** v roce 1972, o dvě delegace vedených ministry generály **Tantaleanem** a **Jimenezem** a dále o vojenskou misi v čele s generálem **Montero Rojasem**. Na pozvání ministra zahraničního obchodu ČSSR **A. Barčáka** došlo v roce 1973 k návštěvě ministra práce a sociální péče generála **Pedra Sala Orosca**. V roce 1974 navštívil Československo ministr výchovy generál **A. Carpio Becerra**.

Československé diplomatické mise byly zastoupeny návštěvou ministra zahraničního obchodu **A. Barčáka** v roce 1973, v roce 1974 následovala v Peru diplomatická mise ministra zahraničí **Chňoupka**. Při této příležitosti došlo k podpisu kulturní dohody mezi oběma zeměmi. Obě diplomatické mise měly pro tehdejší bilaterální vztahy mezi oběma zeměmi mimořádný význam a českoslovenští představitelé byli přijati nejvyššími představiteli peruánské republiky.

V souvislosti s úspěšným pobytem manželky peruánského prezidenta v ČSSR bylo uděleno předsedovi FS ČSSR **A. Indrovi** vysoké peruánské státní vyznamenání Velkokříž řádu za vynikající zásluhy (Ministerstvo zahraničních věcí, 1975).

V oblasti ekonomické spolupráce byla v roce 1971 podepsána československo-peruánská smlouva o vědeckotechnické spolupráci, kterou však peruánská strana ratifikovala až v roce 1973.

Československo do Peru vyváželo především dieselagregáty a dieselmotory, součásti pro tepelné elektrárny, obráběcí stroje a strojírenské výrobky. Z Peru se především dovážela rybí moučka, měděné koncentráty a nerostné suroviny. V první polovině 70. let se Československo podílelo na výstavbě mlýnů pro cukrovar v Cayaltí a dvou tepelných elektráren. ČSOB dále poskytla Banco de la Nación úvěr ve výši 20,3 milionů USD (Ministerstvo zahraničních věcí, 1975).

V souvislosti s nárůstem ekonomických aktivit došlo v roce 1974 ke zřízení technického střediska při obchodním oddělení československého vyslanectví v Limě s cílem poskytování poradenských služeb peruánským podnikům a institucím o možnostech československé ekonomiky a její angažovanosti v

Peru.

Vzájemná spolupráce se však netýkala pouze ekonomických otázek. V roce 1974 byla podepsána československo-peruánská kulturní dohoda se zaměřením na filmovou tvorbu a vzdělávací aktivity (meziuniverzitní, vědecké a sportovní) (Ministerstvo zahraničních věcí, 1975).

V srpnu roku 1975 provedla konzervativní část armády převrat a dosadila do čela státu generála **Francisca Moralese Bermúdeze**, který byl u moci do roku 1980. Jeho vláda se vyznačovala negací předchozího vnitropolitického vývoje Peru, kdy řada rozhodnutí předchozí vlády byla zrušena nebo výrazně pozměněna. V této souvislosti došlo k posilování soukromého sektoru a reprivatizaci státních podniků. Tyto kroky ve druhé polovině 70. let vedly k nárůstu nespokojenosti obyvatelstva, prohlubováním sociálních rozdílů a vyvrcholily kritikou prezidenta a jeho politiky. Za této situace prezident vypsál volby do ústavodárného shromáždění, které v roce 1979 přijalo novou a demokratickou ústavu.

Začátkem druhé poloviny 70. let byla s Československem projednávána výstavba továrny na výrobu pneumatik, příprava výstavby textilní továrny, včetně dodávek textilních strojů. Velký zájem byl dále o obráběcí stroje (Ministerstvo zahraničních věcí, 1975, s. 134). Náhlým velkým problémem ve vzájemných, doposud velmi korektních vztazích, se však stala dehonestace československých motocyklů, o jejichž možné výrobě se v Peru uvažovalo. Tyto útoky probíhaly na stránkách novin, kde hlavními argumenty byla jejich zastaralost v porovnání s německou a japonskou produkcí. Československá strana se důrazným způsobem ohradila proti této kampani a dokázala, že výroba československých motocyklů je ryze záležitostí Československa a československá strana při jejich výrobě nespolupracuje s německou stranou, jak se také v tisku spekovalo. Intervence přinesla úspěch, protičeskoslovenská kampaň byla zastavena a došlo k realizaci podniku MOTO ANDINA, který začal vyrábět licenční motorky ČZ. Továrna měla 750 pracovníků a počítalo se s produkcí 20000 motorek za rok (Ministerstvo zahraničních věcí, 1975).

Dalším úkolem československého zastupitelského úřadu bylo založení spolku peruánsko-československého přátelství. Samotný spolek se sice podařilo založit, ale velmi brzy se objevily zásadní problémy. Spolek disponoval nedostatečnou členskou základnou, panovaly rozpory ve vedení spolku a mezi příslušníky krajanské komunity, kdy se jasně ukazovaly profily jednotlivých emigračních vln a jejich postoj k socialistickému zřízení v Československu. Z

těchto důvodů se spolek soustředil především na kulturně-osvětovou činnost, kdy byly pořádány výstavy týkající se československé ekonomiky a zemědělství, výstava při příležitosti výročí vítězství nad fašismem atd.

Velice přínosná byla rovněž kulturní spolupráce, kdy byly v rámci projektu Týdny československého filmu prezentovány československé filmy v Limě, Bogotě a v Caracasu. Pro latinskoamerické vlády dotčených zemí byl největší přínos „...otupit ostří kritiky vůči kulturní politice podmíněné vysloveně komerčními zájmy a orientované na USA; ukázat dobrou vůli jednomu ze socialistických států; zdůraznit svou demokratičnost“ (Ministerstvo zahraničních věcí, 1976, s. 436). Ve dnech 3. - 8. dubna roku 1976 navštívil Československo generál **Luis Arias Graziani** – ministr obchodu, který „... ukázal na čs. seriózní přístup k peruánské problematice a vysvětlil stanovisko k nevyrovnané vzájemné obchodní bilanci“ (Ministerstvo zahraničních věcí, 1976, s. 377). Generál při této příležitosti navštívil československé strategické podniky, například Aero Vodochody, Škodu Plzeň a ČAZ Strakonice.

V únoru 1976 proběhla návštěva československé delegace v Peru pod vedením náměstka ministra zahraničního obchodu Ing. **Jakubce**. V průběhu pobytu v Limě došlo k podpisu obchodní dohody a Ing. **Jakubec** byl přijat ministrem zahraničních věcí **José de la Puente Radbillem**.

Ve dnech 16. - 18. června 1976 navštívil ČSSR peruánský ministr hornictví a energetiky **Torre di Tolla**, který projednával dodávky energetických zařízení.

V roce 1977 se klíčovým vnitropolitickým tématem stal návrh plánu Tupac Amaru. Jednalo se o modernizaci státního aparátu, vypracování nové ústavy a postupně do roku 1980 předat vládu civilním politikům. V zahraničně politické oblasti byla největší prioritou věnována porozumění s USA.

Z hlediska československo-peruánských vztahů se dále prohlubovala ekonomická spolupráce, ačkoliv byla poznamenána některými nedostatky socialistického hospodářství – jednalo se zejména o technické zastarávání za západem, nedostatečný servis a nedostatky z hlediska dodávek náhradních dílů. Roli hrála rovněž ideologická pozice části peruánských politiků vůči komunistickým zemím a v neposlední řadě rovněž specifické prostředí v latinskoamerických podnikatelských kruzích, na které nebyli českoslovenští zástupci dostatečně připraveni. Nicméně se v druhé polovině 70. let uvažovalo o několika významných ekonomických akcích. První byla plánovaná výstavba 4x10MW tepelných elektráren pro města Iquitos a Pucallpa. Jednalo se o akci Škodaexportu, kdy plánovaná investice měla dosáhnout výše 420 milionů Kčs. Podmínkou uskutečnění výstavby bylo poskytnutí úvěru ve výši 20 milionů USD

(Ministerstvo zahraničních věcí, 1977). Dále se uvažovalo o vybudování továrny na výrobu elektrických točivých strojů, v této akci měl opět figurovat Škodaexport. Plánována byla i dodávka cukrovaru, malých elektrocentrál, dílna pro ministerstvo dopravy, šamotka, cihelna a keramička. Všechny tyto plánované akce měly společného jmenovatele; aby je bylo možné realizovat, musela československá strana počítat s poskytnutím úvěrů peruánské straně.

Kusové dodávky zboží z Československa se týkaly zejména obráběcích a tvářecích strojů, textilních a kožedělných strojů a zdravotnických zařízení. I v této oblasti se ale Československo v sedmdesátých letech začalo potýkat stále s většími problémy. Vlivem normalizace a zastavení obrodných a modernizačních aktivit v Československu se začaly projevat nedostatky i v ekonomické oblasti na dodávaných zařízeních. Jednalo se zejména o zastarávání, úpadek v technické a technologické vyspělosti, nedostatek náhradních dílů a servisních služeb. Další problémy se týkaly nedostatečné informovanosti o prodejních možnostech, nepřehledných údajích o skladových zásobách v Československu, nedostatečné komunikaci mezi domácí administrativou a obchodními odděleními na vyslanectvích. Československá politická reprezentace si byla vědoma tíživého postavení a snažila se výše uvedené problémy řešit. Ve vztahu k Peru prosazovala tyto nejvýznamnější cíle: prosazovat doložku nejvyšších výhod, využití volně směnitelných měn pro vzájemný obchod a zřídit komisi, která by řešila nejpálčivější potřeby peruánského průmyslu v souladu s československými výrobními a ekonomickými možnostmi.

V konkrétní oblasti se pokračovalo ve spolupráci na rozšíření projektu hydroelektrárny Machu Picchu, obnovení provozu hydroelektrárny Mantaro, dále byly poskytnuty konzultační služby při geotechnickém průzkumu pro staveniště metalurgického závodu Arequipa.

Ve vzdělávací oblasti došlo k vysílání československých odborníků v oblasti geologie do Peru. Z Peru přijížděli stipendisté z oblasti medicíny a geologie (Ministerstvo zahraničních věcí, 1977).

Začátkem 80. let se vnitropolitická situace Peru nadále komplikovala a stát se snažil veškerými svými silami tento vývoj zvládnout. V roce 1980 zvítězil ve volbách předseda strany Acción Popular **Fernando Belaúnde Terry** (Srov. Roedl, 2007), který se stal na příštích pět let novým prezidentem. Při příležitosti jeho inaugurace Peru navštívila československá delegace vedená podpředsedou Federálního shromáždění ČSSR **Daliborem Hanesem**. Přes veškerou snahu nového politického vedení státu se nedařilo zvládat tíživou

hospodářskou a sociální situaci ve státu. S nárůstem těchto problémů se v 80. letech začala pro Peru otevírat velmi nepříjemná a bolestivá kapitola spojená s činností Sendero Luminozo¹ a MRTA². Během několika let dokázaly tyto organizace zásadním způsobem destabilizovat situaci v Peru, která se blížila občanské válce.

Z hlediska politického na přelomu 70. a 80. let 20. století Československo: „...ve své zahraniční politice vůči Peru vychází ze závěrů XV. sjezdu KSC a z jejich rozpracování v příslušných usneseníh stranických, vládních a společenských orgánů a organizací. Řídí se při tom leninskými principy mírového soužití států s rozdílným společenským zřízením. V základní dlouhodobé směrnicí pro zahraničně politické působení KSC a ČSSR v období mezi XV. a XVI. sjezdem KSC, schválené PÚV KSC a vládou ČSSR, je uloženo aktivně podporovat boj národů rozvojových zemí za svobodu, nezávislost, hospodářský a sociální pokrok“ (Ministerstvo zahraničních věcí, 1977, s. 657). V praktické rovině představitelé Československa společně s politickými zájmy SSSR a dalších socialistických států hodlali koordinovat společný postup s cílem: „...všestranně podporovat boj národních, demokratických a pokrokových sil Peru za uskutečnění cílů revoluce z r. 1968 a v jejich boji proti snahám o zvrát v orientaci Peru ve prospěch kapitalismu“ (Ministerstvo zahraničních věcí, 1977, s. 658). Za hlavní bod vzájemných bilaterálních vztahů byla však považována oblast ekonomická a zejména naplňování obchodní dohody s doložkou nejvyšších výhod podepsané v únoru roku 1977.³ Československá strana potřebovala zejména zvýšit export svých strojů a zařízení, na druhé straně měla velký zájem zejména o barevné kovy, které bylo obtížné získávat na světových trzích. Snahou rovněž bylo prohlubovat a rozvíjet společné československo-peruánské podniky. Dalším cílem bylo i posilování vzájemných

¹ Sendero Luminoso – Světla stezka – vznikla odštěpením od Komunistické strany Peru, kdy ideologickým vzorem byl maoismus a cílem bylo provedení revoluce a změna režimu. Svou základnu měla zejména mezi venkovským obyvatelstvem a studenty. Přestože dokázala ovládnout rozsáhlé oblasti Peru, nikdy neměla sílu změnit stávající uspořádání státu, z toho důvodu přistoupila k teroristickým aktivitám.

² MRTA – Movimiento Revolucionario Tupac Amaru (Revoluční hnutí Tupac Amaru) – byla založena v roce 1984 na základě marxismu-leninismu, vzorem byla Kuba. Cílem byla rovněž změna sociálních poměrů ve státě. Na rozdíl od Světla stezky byla MRTA ochotna vést politický dialog.

³ Jednalo se o obchodní dohodu a Acta Final podepsané náměstkem ministra Ing. Jakubcem.

vztahů ve vědě, výzkumu, vzdělávání, zdravotnictví, kultuře a sportu.

Československá zahraniční politika si uvědomovala, že přes výše citované politické prohlášení, není možné v plné míře tyto cíle uskutečnit. Československá diplomacie se obávala protikampaně, která by mohla být proti Československu vedena, pokud by uplatňování výše uvedených cílů bylo příliš nápadné. Z hlediska politických aktivit se československá strana snažila zejména zajistit návštěvy vysokých vládních činitelů Peru v Československu. Velký zájem v tomto smyslu byl o ministra zahraničních věcí. Byla snaha, aby peruánské delegace přijíždějící do Evropy navštívily i Československo (Ministerstvo zahraničních věcí, 1977). Jak vyplývá z relací československých diplomatů, úspěšnější prosazování československých politických a ekonomických zájmů naráželo na tři klíčové faktory ovlivňující peruánský vztah k ČSSR:

- 7) Pravicově orientovaná politika Peru;
- 8) Zhoršující se ekonomická a finanční situace;
- 9) Komerční a fondové problémy ČSSR, které se projevily při vývozech do Peru (Ministerstvo zahraničních věcí, 1978).

Přes veškerou snahu Československa i dalších socialistických zemí, nešlo zvrátit holý fakt, že Peru bylo ve sféře severoamerického vlivu a USA byly pro Peru nejdůležitějším obchodním partnerem. Tato zásadní orientace se netýkala pouze roviny ekonomické, ale byla znatelná i v rovině politické. Tento vývoj dokládaly návštěvy na nejvyšší úrovni, vojenská cvičení atd. Prezident **Morales Bermúdez** se k tomuto vývoji vyslovil ve smyslu: „...otvírá se nová éra porozumění a výhodné spolupráce mezi Latinskou Amerikou a USA, po čemž Perú toužilo“ (Ministerstvo zahraničních věcí, 1978, s. 478).

Vztahy s Československem proto musely nutně odrážet danou realitu na poli mezinárodních vztahů. Přesto nemůžeme vzájemnou ekonomickou výměnu v dané době označit za úplně okrajovou. Československo dodalo zboží v hodnotě 5 milionů USD a dovezlo zboží za 32,8 milionů USD. Jednalo se zejména o barevné kovy a rybí moučku (Ministerstvo zahraničních věcí, 1978).

Nová vláda byla jasně pravicového charakteru a snažila se negovat aktivity zejména **Velascovi** vlády ze 70. let. Došlo ke zvýšení nepřímých daní, devalvaci a zmrazení mezd. Těmito opatřeními se opět Peru dostalo do napjaté socioekonomické situace. Rozmohla se korupce a klientelismus. Výsledkem tohoto vývoje bylo vítězství levicových stran ve volbách do místních samospráv v roce 1984. Nejsilnější byla Peruánská apristická strana (PAP) se ziskem 32% hlasů (Ministerstvo zahraničních věcí, 1984).

Ve dnech 29. 11. - 2. 12. 1982 navštívil náměstek ministra zahraničních věcí **Stanislav Svoboda** Peru. Náměstek **Svoboda** jednal s ministrem zahraničních věcí **Ariasem**, ministrem zemědělství, ministrem zdravotnictví a starostou Limy. Obě strany měly zájem na prohlubování ekonomické, kulturní i politické spolupráce. Peruánský ministr zahraničí souhlasil s budoucím podepsáním konzulární dohody i se vzájemnými konzultacemi ministerstev zahraničí. Velký zájem peruánské strany se týkal probíhající spolupráce v oblasti zemědělství, kdy peruánská strana projevila zájem o dovoz dalších československých zemědělských strojů a budování cukrovarů. Po skončení návštěvy se pro československou diplomacii stal prvořadý úkol naplánovat termín návštěvy peruánského ministra zahraničních věcí.

Během návštěvy náměstka Svobody v Peru byl při této příležitosti podepsán Prováděcí protokol ke kulturní dohodě na léta 1983 - 85. Československá strana dále pořádala „týdny československého filmu“ a podporovala vědecko-pedagogickou spolupráci mezi Univerzitou San Marcos v Limě a UK Praha. Spolupráce dosahovala velmi nízké intenzity.

V roce 1985 se konaly v Peru volby, ve kterých zvítězila strana APRA s 53 % hlasů (Srov. Roedl, 2007). Prezidentem se stal **Alan Garcíá Pérez**, který zahájil sérii sociálních a hospodářských reforem. V zahraničněpolitické oblasti se Peru ve druhé polovině 80. let sblížilo s Nicaraguou a Mexikem. Po několika letech prosperity a úspěšného zvládnutí problémů se však Peru znovu propadlo do ekonomicko-sociálních problémů, které začaly provázet stávky, demonstrace a nepokoje. Za této situace se ještě zradikalizovala aktivita organizací Světlá stezka a MRTA. Vláda na tento vývoj situace odpověděla vyhlášením stanného práva.

Z hlediska bilaterálních vztahů s Československem došlo 12. listopadu 1987 k podpisu dohody o splátkách československých pohledávek vůči peruánskému veřejnému sektoru. Jejich výše byla ročně stanovena na minimálně 4,5 milionu USD (Ministerstvo zahraničních věcí, 1987, č.j. 155.569/87).

Šestého května 1988 byl podepsán prováděcí plán ke Kulturní dohodě mezi ČSSR a Peru na léta 1988 - 90. Plán měl několik částí: kultura, školství, film-rozhlas-televize, mládež-tělovýchova-sport, finanční podmínky a všeobecná ustanovení. V části kultury byly články týkající se výměny hudebních těles a sólistů mezi oběma státy, podpora divadelních her a výstav na území smluvního státu, podpora výměny informací v humanitních a přírodovědných oborech. V oblasti školství se jednalo zejména o výměnu studentů i přednášejících,

informovanosti o vzdělávací struktuře a zejména o spolupráci mezi UK a Národní univerzitou San Marcos v Limě – v této souvislosti došlo k podpisu Dohody o vědecko-technické spolupráci. Rovněž byla podporována spolupráce mezi Vysokou školou technickou v Košicích a Národní univerzitou San Antonio Abad v Cuzcu. Otázka sdělovacích prostředků byla řešena podporou a výměnou pořadů, pořádáním tematicky zaměřených akcí na propagaci umění druhé strany atd. Kapitola věnovaná sportu byla řešena v obecné rovině vzájemné podpory a informovanosti o aktivitách druhé strany. V části - finanční podmínky - jsou zajímavé zejména články týkající se míry podpory pro peruánské studenty studující československé vysoké školy. Hlavní podstatou této politiky bylo poskytnutí stejných podmínek sociálního, vzdělávacího a lékařského zázemí jako československým studentům, navíc československá strana poskytovala peruánským studentům stipendia v rozmezí 800 Kčs (postgraduanti 1200 Kčs) (Ministerstvo zahraničních věcí, 1988).

V listopadu roku 1988 proběhla v Praze meziministerská konzultace. Vedoucím peruánské delegace byl náměstek ministra zahraničních věcí **H. Beleván McBride**, který byl přijat ministrem zahraničí ČSSR **Johanemsem**. Časté rovněž byly návštěvy zástupců komunistické strany Peru nebo peruánských odborářů. 9. prosince 1988 byla z iniciativy československého zastupitelského úřadu založena Společnost peruánsko-československého přátelství.

V roce 1989 byla podepsána dohoda o dodávkách peruánského textilu do Československa v celkové výši 2 milionů USD (Ministerstvo zahraničních věcí, 1989, s. 2). Jednalo se zejména o dodávky spodního prádla, triček, dětské konfekce, džínového zboží atd. Velkým zájem československá strana projevovala o vybudování cementárny v Cuzcu a plynofikaci Pucallpy. Velkým nedostatkem vzájemných bilaterálních vztahů v ekonomické oblasti koncem osmdesátých let se stal nedostatek volné měny a dále nedostatek zboží vhodného na vývoz. Peruánská strana v rámci splácení svého dluhu vůči Československu začala přicházet s rozšířenou nabídkou zboží, které do Československa běžně nebylo dováženo – jednalo se zejména o textilní produkci.

Z hlediska bilaterálních politických vztahů došlo v roce 1988 k návštěvě generálního tajemníka Peruánské apristické strany **A. Villanuevy del Campo** v Praze.

Československá strana v dubnu roku 1988 vyslala delegaci FMZO v čele s Ing. **V. Horákem** do Peru. **Horákova** mise jednala s ministrem energie a dolů o

otázkách obchodní výměny, dluhů a úvěrových možnostech. To byla poslední významná diplomatická aktivita Československa v Peru před listopadem 1989.

2 Československo-ekvádorské vztahy

Ekvádor, obdobně jako Peru, byl v rukou vojenské vlády. Situace v polovině 70. let 20. století byla pro vojenskou vládu problematická jak po stránce politické, tak po stránce ekonomické a sociální. Velké problémy z hlediska socioekonomického vývoje přinesla vojenské vládě ropná krize a následný propad těžby v roce 1975. Velmi brzy se vyčerpaly devizové rezervy, přistoupilo se k inflaci a dovozu velkého množství potravin, které zásadním způsobem zdražily. Za této situace došlo v roce 1975 k pokusu o puč, ve kterém se spojili nespokojení důstojníci a tzv. Junta Cívica, která byla tvořena konzervativně orientovanými lidmi. Prezidentu generálu **Guillermu Rodríguezovi Larovi** se podařilo puč potlačit, ale současně došlo k oslabení pozice vlády i samotného prezidenta v řadách armády. Z tohoto důvodu **Lara** 11. ledna 1976 abdikoval a moc převzala Nejvyšší vládní rada⁴ ve složení viceadmirála **Alfreda Povedy Burbana**, brigádního generála **Guillerma Durána Arcentalese** za pozemní síly a brigádního generála letectva **Luise Leora Franca**.

Nový kolektivní vládní orgán diplomatickou nótou ubezpečil československé představitele, že z hlediska zahraniční politiky nedojde k žádným změnám ve vztahu k Československu a ekvádorská zahraniční politika bude pokračovat ve stejném duchu. Vzájemné vztahy byly založeny na obchodě, kdy hlavní dovozní položkou do Československa byly banány, v roce 1970 odebráno 25 000 tun, v roce 1975 dokonce 37 000 tun. Z Československa se vyvážely hlavně stroje a zařízení, traktory, zavlažovací soupravy, papír, strojírenská zařízení (Ministerstvo zahraničních věcí, 1976).

Problémem vzájemných vztahů byla nevyvážená obchodní bilance ze strany Ekvádoru. V této souvislosti ekvádorská strana přišla s politikou podpory většího nákupu československých strojírenských zařízení. Ministr zahraničních věcí **Salvador Lara** zmínil v prohlášení k zahraniční politice „že v poslední dekádě socialistické země začaly obchodovat s Ekvádorem. Ekvádor nemůže přivírat oči nad mimořádným technologickým pokrokem těchto zemí, zvláště pak SSSR, které jsou obdivuhodné, ani nad jejich úsilím v hledání nových forem

⁴ Rada prvními kroky amnestovala politické emigranty, podpořila účast dělníků ve správě podniků (ne formou odborového hnutí) a podpořila přípravu pozemkové reformy. Dále bylo uvedeno, že bude respektovat ústavu a v roce 1977 připraví nové volby. (Ministerstvo zahraničních věcí, 1976, s. 159)

sociální spravedlnosti“ (Ministerstvo zahraničních věcí, 1976, s. 127). Československá diplomacie ve sledovaném období se zaměřovala zejména na monitorování integrační politiky Ekvádoru, hledala možnosti spolupráce ve vědě, výzkumu a vzdělávání, možnosti větší ekonomické spolupráce a sledovala postoj Ekvádoru k aktuálním mezinárodněpolitickým otázkám.

Účast Československa na konferenci KBSE v Helsinkách a přihlášení se k plnění přijatých usnesení se v roce 1977 dostalo do popředí ekvádorských periodik a částečně hromadných sdělovacích prostředků v souvislosti se vznikem Charty 77 a postoji Československa k problematice lidských práv. V této souvislosti byla zejména zmiňována světově známá jména spojená s tímto hnutím: bývalý ministr zahraničních věcí **Jiří Hájek**, dramatik **Pavel Kohout**, herec **Pavel Landovský**, bývalý tajemník ÚV KSČ **Zdeněk Mlynář**, filozof **Jan Patočka** atd. (Ministerstvo zahraničních věcí, 1977). Československá diplomacie tento aspekt vnímala velmi negativně: „*Otázka „disidentů“ měla v Ekvádoru relativně velkou publicitu, a to především v deníku El Tiempo, který je hlásnou troubou některých kulturních a uměleckých skupin a mluvčím klerikalismu v Ekvádoru*“ (Ministerstvo zahraničních věcí, 1977, s. 92).

Výše zmíněná kampaň však byla spíše epizodického charakteru a tehdejší československá diplomacie usoudila, že by bylo vhodnější tuto kampaň nechat „*vyšumět*“.

Za hlavní politické priority československé diplomacie, kromě podpory a spolupráce s komunistickou stranou Ekvádoru a odbory, bylo stanoveno zvážení návštěvy československého ministra zahraničních věcí v Ekvádoru, udržování kontaktů představiteli ekvádorského parlamentu a armády. V hospodářské oblasti se jednalo o zvýšení československého vývozu do Ekvádoru, posílení vývozu strojírenských zařízení a investičních celků a prosazování dosazení československých expertů. V oblasti vědy, kultury, sportu a školství byly za hlavní priority stanoveny otázky možnosti uzavření kulturní dohody, spolupráce mezi rozhlasem a televizí obou států, propagace československých filmů a kultury, usilování o uzavření dohody o zdravotnictví (Ministerstvo zahraničních věcí, 1977). Problémem Ekvádoru ve sledovaném období byla struktura jeho hospodářství, kdy hlavní vývozní produkty se týkaly banánů, kaka, kávy a ropy. Kdežto v oblasti dovozu se jednalo o spotřební zboží, investice, suroviny, pohonné hmoty a mazadla. Další těžkostí pro Československo byla následující obchodní orientace Ekvádoru: „*Vývoz Ekvádoru je směřován především do USA (přes 60%), NSR (12%), následující země andského seskupení, Benelux, Itálie a Francie. ZSS se podílí 3,6%*“.

Dovoz je především z USA (40%), EHS (20%), 4,13% země andského seskupení. Podíl ZSS 1,2%“ (Ministerstvo zahraničních věcí, 1977, s. 278).

Kromě výše uvedených ekonomických informací, které zajímaly československou stranu, československý zastupitelský úřad sledoval a měl informovat o vztazích Ekvádoru s jinými státy, informovat o postavení a pozitivních/negativních informacích o Československu, které by se v Ekvádoru objevily, zajímat se o vnitropolitický vývoj, politickou orientaci armády a sledovat vývoj ekvádorsko-peruánského sporu (Ministerstvo zahraničních věcí, 1977).

Komplikovaný vnitropolitický vývoj neměl na bilaterální vztahy s Československem zásadnější vliv. Prioritou byly stabilně ekonomické záležitosti. Jistý posun z hlediska politických vztahů přišel v období vlády prezidenta **Jaima Roldósa**, který do Československa v roce 1979 poslal diplomatickou misi v čele se svým bratrem – ředitelem Národního měnového fondu (podobná instituce jako MZO v ČSSR). V prosinci navštívil Československo ministr průmyslu, obchodu a integrace **Germánico Salgado**. Obě výše uvedené diplomatické mise jednaly s československými politiky o užších, zejména ekonomických vztazích. V říjnu 1981 Ekvádor navštívila delegace poslanců Federálního shromáždění ČSSR. Ve dnech 25. - 29. listopadu 1982 navštívila československá diplomatická mise vedená náměstkem ministra zahraničí **Stanislavem Svobodou**. Náměstek **Svoboda** jednal s ministrem zahraničí Ekvádoru **Luisem Valenciou Rodriguézem** a dalšími představiteli politického a ekonomického života Ekvádoru. Jednalo se zejména o užší politickou i ekonomickou spolupráci, dále byla zmíněna otázka práce společné československo-peruánské komise a otázka podpisu kulturní a konzulární dohody. Pro československou diplomacii z této návštěvy vzešel nejdůležitější úkol, a to připravit návštěvu ministra zahraničních věcí Ekvádoru v Československu.

Začátkem 80. let českoslovenští diplomaté sledovali zejména dvě významné zahraničněpolitické aktivity Ekvádoru. Jednalo se o další z řady pohraničních konfliktů s Peru, kdy v oblasti Río Marañon byla objevena bohatá ložiska ropy. Další aktivitou Ekvádoru byl vstup do organizace Hnutí nezúčastněných zemí.

Velký význam pro bilaterální vztahy měla rovněž československá humanitární pomoc Ekvádoru v roce 1982, kdy byla tato země zasažena rozsáhlými záplavami. Československá vláda prostřednictvím Československého Červeného kříže uvolnila 250 000 Kčs na nákup léků a sušeného mléka (Ministerstvo zahraničních věcí, 1985). Ve dnech 11. - 14. září navštívil Československo ekvádorský ministr zahraničí **Luis Valencia**

Rodríguez. Během své návštěvy byl přijat prezidentem republiky **G. Husákem** a předsedou vlády **L. Štrougalem**. S ministrem zahraničí **B. Chňoupkem** potom podepsal 13. září 1983 Dohodu o kulturní spolupráci. V listopadu téhož roku navštívil Československo při své soukromé návštěvě ekvádorský viceprezident **León Roldós**. Stejně jako **Valencia** byl přijat prezidentem republiky **G. Husákem**.

Při příležitosti nástupu nového prezidenta **Leóna Febrese Cordera** vyslala československá vláda do Quita na jeho inauguraci oficiální misi vedenou podpředsedou Federálního shromáždění ČSSR **Bohuslavem Kučerou**.

V oblasti kulturní a vědeckotechnické spolupráce se jednalo zejména o výstavy, koncerty hudebních těles a propagaci československé kinematografie. Z oblasti vědeckotechnické byla na nejvyšší úrovni spolupráce mezi Československou akademií věd a Vysokou školou polytechnickou v Quitu v oblasti nukleární fyziky a kvantové mechaniky (dohoda byla podepsána 19. 3. 1982).

3 Československo-bolívijské vztahy

Situace v Bolívii v polovině 70. let 20. století byla velmi problematická. Druhého dubna 1976 došlo ke střetu mezi bezpečnostními složkami a levicovými extrémisty. Největším problémem států byla ekonomická a sociální situace, kdy každá nová vláda dávala příliš mnoho slibů, které nebylo možné vzhledem k ekonomické náročnosti uskutečnit.

Vztahy s Československem odrážely realitu vnitropolitického vývoje Bolívie ve druhé polovině 20. století. V polovině 70. let v době pravicově orientovaného prezidenta generála **Huga Banzera Suaréze**, byly bilaterální politické vztahy v podstatě zmrazeny. Pouze v roce 1976 Československo navštívil ministr důlního průmyslu a metalurgie generál **José Antonio Zelaya Salinas**. Z hlediska ekonomických vztahů byla pro Československo Bolívie zajímavá z hlediska jejího nerostného bohatství. V roce 1972 náměstek ministra zahraničního obchodu **Jakubec** podepsal v Bolívii obchodní dohodu a dohodu o vědeckotechnické spolupráci. Z hlediska obchodní dohody bylo pro Československo nejdůležitější, že s Bolívií byla sjednána doložka nejvyšších výhod. Československo do Bolívie dále dováželo traktory, motocykly, nákladní automobily, keramické a textilní výrobky, kancelářské potřeby a další spotřební zboží. V 70. letech se začaly vyvážet i investiční celky. Mezi nejvýznamnější patřila antimonová huť a továrna na výrobu obkladaček. Československo

tradičně dováželo zejména cín. Ekonomické vztahy byly tedy dominantní a byly páteří vzájemných kontaktů. Ve zprávě ZÚ se doslova uvádí: „Těžišťe vzájemných čs.-bolivijských vztahů spočívá v oblasti hospodářské a obchodní. Proto bude nutné věnovat pozornost dalšímu rozvoji hospodářských styků na základě obchodní dohody a dohody o VTS z roku 1972“ (Ministerstvo zahraničních věcí, 1976/77, s. 318). Dalším klíčovým cílem československé diplomacie ve vztahu k Bolívii byla snaha o dosažení kulturní dohody, která se však musela teprve projednat a rozhodující v tomto směru měly být volby v roce 1978.

V období následujících sedmi let se začal odvíjet pro Bolívii ten nejhorší možný scénář vývoje. V letech 1978 - 1982 se u moci vystřídal devět prezidentů. Tento politický vývoj měl naprosto katastrofální dopady na socioekonomický vývoj společnosti. V období vlády **Huga Banzera** byla Bolívie celkem politicky stabilizovaná, neboť její export se týkal zejména prodeje zemního plynu a ropy. Politicky byla Bolívie orientována na Argentinu a USA. V polovině 70. let se však dostavila krize, která začala mít pro Bolívii nepříznivé mezinárodněpolitické dopady. S krizí v zemědělství řada pěstitelů přešla na produkci koky. Do těchto aktivit se začali také zapojovat někteří příslušníci armády. Současně se začaly komplikovat vztahy s USA, neboť administrativa nového prezidenta **Jamese Cartera** začala být velmi kritická k řadě autoritativních režimů. Na základě tohoto vývoje **Banzer** „vyhlásil amnestii a nastalo určité politické uvolnění“ (Buben, Somogyi, 2009. s. 121). Toto politické uvolnění se však pro **Banzera** stalo osudným, neboť ho generál **Pereda Asbún** sesadil a sám se stal prezidentem. Tímto pučem začalo výše zmiňované období nestability trvající do roku 1982. V tomto období se střídal převrat za převratem a jediným zásadním zahraničněpolitickým aktem Bolívie bylo její vystoupení na IX. zasedání Valného shromáždění OAS (Organizace amerických států) v La Paz v roce 1979. Na zasedání Bolívie vznesla svůj dlouholetý požadavek na přístup k moři, který ztratila na základě výsledku války s Chile v 19. století. Tato otázka zaměstnávala diplomacii Bolívie ještě v 80. letech, kdy dokonce došlo ke vzniku možného řešení tohoto problému. Během zmiňovaného jednání v roce 1979 však byla Bolívie postižena dalším vojenským převratem a zasedání i samotné projednání této otázky bylo znemožněno.

Československo-bolivijské vztahy se odvíjely v závislosti na vnitropolitickém vývoji v zemi a měly v ekonomické oblasti velmi kolísavý charakter. Do roku 1982 se československý vývoz týkal zejména motocyklových komponentů, čerpadel, produkce Jablonexu, PZO Ligna a Koopolu. Potom se začaly

projevovat příznaky hluboké krize v Bolívii. V následujících dvou letech byla veškerá produkce redukována na komponenty těžebních zařízení, zvláště čerpadel a klíčovým odběratelem, mnohdy jediným československých výrobků, bylo Banco Minero Boliviano.

V roce 1985 již začala působit nová ekonomická politika **Paz Estenssora** a kromě strojírenských produktů opět začal stoupat prodej i nestrojírenského charakteru. V roce 1986 nastala éra vývozu rozšířené produkce podniků zahraničního obchodu – Motokov, Kovo, Merkúria, Koospol, Jablonex, Skloexport, Centrotex, Pragoexport, Ligna, Omnia apod. V důsledku cínové krize a politiky bolívijské vlády došlo v roce 1987 k téměř úplnému zmrazení obchodní spolupráce se státním sektorem a nemožnosti okamžitého zaměření na sektor soukromý. Výsledkem této situace byl zásadní pokles vzájemné obchodní výměny. V roce 1988 byla přijata nová ekonomická koncepce vztahu k Bolívii, která kladla důraz na zaměření se na soukromý sektor a nestrojírenské produkty. Uvedení této koncepce do reálného života však příliš úspěšné nebylo: *„Za hlavní příčiny nedostatečné dynamiky vývozu je možno považovat celkový nedostatek vhodných vývozních fondů, pomalé přizpůsobování se změněným podmínkám, nedůslednou akvizici, určitý nezáměr o teritorium, pomalost a zdlouhavost při nabídkovém řízení.*

Dále jsou to problémy s poskytováním úvěrů, konkurenceschopných dopravných tarifu i samotných cen“ (Ministerstvo zahraničních věcí, 1989, s. 6).

Z hlediska kulturních a vzdělávacích aktivit československá zahraniční politika v 80. letech 20. století vycházela z osvědčených principů. Docházelo k výstavám děl československých malířů, byla prezentována československá kinematografie. Ve vzdělávací oblasti Československo poskytovalo stipendia bolívijským studentům, zvláště v oblasti technické a zemědělské. Problémy byly v oblasti vědeckotechnické spolupráce, kdy se tato část vztahů téměř nedařila naplnit.

V roce 1989 zasáhla Bolívii opět hluboká sociální krize. Odpor proti nedostatečné ochraně domácího průmyslu, neplacení za zboží jinými státy atd. Prezidentem se stal kandidát MIR **Jaime Paz Zamora**, který v kontextu dalšího krizového vývoje Bolívie prohlásil: *„Nezáleží, jaká je tvá ideologie, když můžeš vyřešit mé problémy“* (Ministerstvo zahraničních věcí, 1989, s. 3). Tato politika mohla ovlivnit postavení Československa v bolívijské ekonomice, vzhledem k událostem v Československu v roce 1989, však došlo ke změně priorit v politické a ekonomické oblasti.

4 Československo-kolumbijské vzťahy

Kolumbia se v polovine sedmdesiatych let nachádzala v tíživé sociálnej a politickej situácii. Obyvateľstvo nebylo spokojeno s vládou a realitou politického striedania dvoch strán u moci. V máji roku 1974 bola vyhlásená prezidentom **Lópezem** „nouzová ekonomická opatrenia“, ktorá bola založená na daňových reformách, mala zmírniť infláciu, vzbudiť záujem stredných vrstiev o spoření, oživiť priemysel a podnikanie a zlepšiť životnú úroveň. Táto politika vo svojom výsledku sa nezdařila (Ministerstvo zahraničných vecí, 1976). Ve voľbách do departamentů v januári 1976 zvíťazila liberálna strana s 51,7%, nasledovaná konzervatívci s 39,3% (Ministerstvo zahraničných vecí, 1976). Predstavitelé štych frakcií Liberálnej strany podpísali spolu s prezidentom republiky **Alfonso Lópezom Michelsenem** v júli 1976 „Consenso de San Carlos“ stanovujúci, že všetky frakcie pôjdu jednotne do prezidentských voľb v roku 1978.

Z hľadiska bilaterálnych vzťahů s Československom musíme vychádzať z faktu, že Kolumbia, na rozdiel od ostatných troch sledovaných štátů, v určitých periodách svojho vývoje bola vždy v oficiálnej rovine plne proamerická a USA boli jejím najvýznamnejším politickým a ekonomickým partnerom. Preto v roku 1975 došlo na prelomu januára a februára k návšteve Československa viceprezidentom Kolumbie **Juliom Cesarem Turbayem Ayalou**. Recipročne navštívila v júli československá delegácia vedená predsedom poslaneckého snemovny **Aloisom Indrou** Kolumbiu. Z ekonomického hľadiska sa Československo produkciou Pragoinvestu podieľalo na budovaní elektrární a Strojexport dodával stavebné stroje. Snahou o zviditeľnenie bola rovněž účasť na veľtrhu v Bogote v roku 1976.

Ve dňoch 12. - 15. júna 1977 u príležitosti návštevy československej delegácie vedené ministrom zahraničného obchodu **A. Barčákem** došlo k jednaniu o textu Obchodnej dohody medzi oboma zemami. Sama dohoda bola podpísaná 14. júna, kolumbijskou stranu zastupoval minister hospodárskeho rozvoja **Diego Moreno Jaramilla**. Hlavným princípom mal byť: „...volnomennový platobný styk, pričomž vychádza z práni oboch strán upevniť hospodárske a obchodné vzťahy, zvýšiť i diverzifikovať vzájomný obchod na základe rovnosti, vzájomnej výhodnosti“ (Ministerstvo zahraničných vecí, 1977a, s. 565). Dohoda bola uzavretá na dobu troch rokov s možnosťou automatického predĺžovania, pokiaľ ju niektorá z zúčastnených strán nevyhoví. Československá diplomacia pôvodne uvažovala a snažila sa prosadiť päťročné obdobie, ale vzhľadom k plánovaným voľbám v roku 1978 sa kolumbijská strana

nechtěla na tak dlouhou dobu vázat.

Československá delegace během návštěvy ještě jednala s předsedou vlády, ministrem vnitra, ministrem veřejných prací a ministrem ekonomického rozvoje. Dále došlo k jednání s náměstkou ministra dolů a energie a náměstkem ministra zahraničních věcí. Kolumbijská strana projevovala zájem zejména o strojní zařízení, těžké stroje, železnici, hornictví a těžební průmysl, zpracování uhlí a o strojírenství. Byla podepsána další dohoda o odběru kolumbijské kávy, přičemž se představitelé Národní federace kolumbijských kafařů zavázali podporovat a finančně zajišťovat československé vývozy. Dále byla projednána účast na rozšíření tepelných centrál Cerrejón, Paipa a Mesitas. Další dodávky se týkaly dielelektrárén pro lokální elektrifikaci (Ministerstvo zahraničních věcí, 1977a). Z hlediska plánování bilaterálních ekonomických vztahů byla projednána možnost a účelnost setkání finančních a bankovních představitelů obou zemí, aby došlo k zajištění plánovaných projektů a vytvoření vhodných nástrojů pro jejich realizaci.

Současně byl podepsán Závěrečný protokol: *„který stanoví konkrétní postupy spolupráce na nejbližší období. Jeho plnění by mělo přinést kvalitativní zvrat, zejména v tom, že bude více využíváno čs. nákupů surovin a základních materiálů k prosazení čs. vývozu i širší vědeckotechnické spolupráce“* (Ministerstvo zahraničních věcí, 1977b, s. 569).

V únoru 1978 proběhly volby do samosprávy, vítězem se stala Liberální strana. V červnu 1978 se konaly volby prezidentské – vítězem se stal kandidát liberální strany - **Julio César Turbay Ayal** se ziskem 2 492 552 hlasů, druhý skončil konzervativce **Belisario Betancur Cuartas** se ziskem 2 349 105 hlasů (Ministerstvo zahraničních věcí, 1978).

Velmi pozorně byla československými diplomaty sledována zahraniční politika nového prezidenta a vlády. V této souvislosti bylo československé ministerstvo zahraniční informováno: *„Kolumbijská zahraniční politika je nesporně aktivnější a po nástupu dr. **Diego Uribe Vargase** do funkce ministra zahraničních věcí. Jasněji než dosud se v ní odrážejí ekonomické zájmy země. Kolumbie nastupuje cestu rozšiřování svých obchodních, ekonomických a politických styků s rozvojovými zeměmi, které mají stejné problémy s ochranářskou politikou nejsilnějších průmyslových zemí kapitalistického světa. Prvé kroky **Turbayovy** zahraniční politiky, realizované **Vargasem**, ukazují na přece jen patrnou snahu dostat se poněkud z objetí severoamerického čteníka (USA)“* (Ministerstvo zahraničních věcí, 1978, s. 75).

Českoslovenští diplomaté dále zaznamenali zvýšenou ochotu na

ekonomické spolupráci se socialistickými zeměmi. Kolumbie v daném období měla všechny předpoklady pro rozvoj svého energetického, metalurgického a ropného průmyslu a nerostného bohatství. Kolumbijský export se během prvních jedenácti měsíců roku 1978 zvýšil o 30,3% oproti roku 1977 (Ministerstvo zahraničních věcí, 1978).

Československo-kolumbijské ekonomické vztahy se v letech 1977-1978, i přes ekonomické obtíže Kolumbie, vyvíjely velmi pozitivně. Svoji roli zde hrála i podepsaná obchodní dohoda z července roku 1977. „*Roku 1977 dosáhla rekordní hodnoty (obchodní výměna – pozn. autora) 20,248 mil. US \$ (vývoz 5,951 mil. US \$ a dovoz 14,297 mil. US \$). Za III. čtvrtletí 1978 obchodná výměna zaznamenala hodnotu 14,233 mil. US \$ (vývoz 2,584 mil. US \$ a dovoz 11,649 mil. US \$)*“ (Ministerstvo zahraničních věcí, 1978, s. 154).

Československo zastávalo vůči Kolumbii koncem 70. let následující pozici: „...*ve své zahraniční politice vůči Kolumbijské republice vychází ze závěrů XV. sjezdu KSČ o přístupe k rozvojovým krajinám, ze závěrů mírového programu přijatého na XXIV. sjezde KSSS, z uzavřených dohod a z plánu práce FMZV, FMZO i dalších resortů*“ (Ministerstvo zahraničních věcí, 1980, s. 2). Největší obchodní obrat s Kolumbií dosáhlo Československo v roce 1979. Jinak byla obchodní bilance Československa s Kolumbií pasivní. Československo i nadále dováželo především banány a kávu. Vyváželo traktory, obráběcí, textilní, obuvnické a kožedělné stroje, grafické stroje, plechy, ocel, žáruvzdorné materiály, a pak československou klasiku – broušené sklo a bižutérii.

V politické rovině se Československo na přelomu desetiletí snažilo udržovat i jistou úroveň politických kontaktů, zejména v rovině parlamentní. Velkým cílem bylo rovněž v budoucnu realizování vzájemných návštěv ministrů zahraničních věcí a uzavření konzulární dohody s Československem. Dalším úkolem bylo rovněž poopravit obraz Československa u kolumbijské veřejnosti. V dubnu roku 1979 byla podepsána kulturní dohoda. V této souvislosti bylo plánováno zejména představení československé kinematografie, pořádání výstav československých umělců a přednášek. Důraz byl rovněž kladen na rozšiřování a prohlubování aktivit Společnosti československo-kolumbijského přátelství. V ekonomické oblasti se jednalo o naplňování obchodní dohody z roku 1977, zvyšovat podíl strojírenského vývozu zejména pro oblast zemědělství a podporovat účast na veletrzích a výstavách. Ve dnech 19. listopadu – 13. prosince 1982 se uskutečnila cesta náměstka ministra zahraničních věcí **Stanislava Svobody** do Kolumbie, Venezuely, Ekvádoru, Peru a na Kubu. Cílem cesty bylo projednávání bilaterálních otázek v oblasti politiky, ekonomiky

a kultury. Stejně jako konzultace k mezinárodněpolitickým problémům. Ministři zahraničních věcí dostali osobní dopis ministra **Chňouпка**. Jednalo se o pozvání na oslavy 200. Výročí narození **Simona Bolívara** v Praze, které se měly konat v roce 1983.

Návštěva Kolumbie proběhla ve dnech 23. - 25. listopadu, kdy náměstek byl přijat ministrem zahraničních věcí **Rodrigem Lloredem Calcedem**. Výstupem jednání byl souhlas obou stran se vzájemnými konzultacemi o mezinárodněpolitické situaci, dále byla projednána otázka uzavření konzulární dohody a dohody o uznávání akademických titulů. Na závěr návštěvy byl podepsán Prováděcí protokol ke Kulturní dohodě výše uvedenými představiteli. Náměstek byl rovněž přijat předsedou poslanecké sněmovny a místopředsedou Kongresu. Během vzájemných jednání se potvrdil československý zájem na rozvoji meziparlamentních styků a výměnách delegací.

V 80. letech 20. století byla Kolumbie plně zaměstnána svojí tíživou vnitropolitickou situací. Přes generální amnestii nebo zahájení dialogu guerillovými organizacemi se nepodařilo tyto problémy uspokojivě vyřešit. Dalším nebezpečím byl vznik drogových kartelů v Cali a Medellínu, které v reakci na vládní boj proti jejich kriminálním aktivitám zahájily vlnu násilností a pumových útoků namířených proti představitelům vlády, administrativy, justice, armády, bezpečnosti atd.

Závěr

Vliv mezinárodně-politické orientace a provázanost s lokálním vývojem je velice dobře patrný na vztazích Československa a jednotlivých andských států Latinské Ameriky. Přestože vzájemné bilaterální vztahy vycházely z velice dobrých prvorepublikových základů, a to vojenských, politických a zejména hospodářských. Tendence vnásledujících desetiletích po konci druhé světové války velice věrně odrážela mezinárodní obraz a postavení každého daného státu. Československo mělo svoji úlohu trochu snadnější, díky tradici a nadstandardním prvorepublikovým stykům. Dále skutečnost, že se jednalo o dynamický, byť komunistický stát, který navíc nebyl nikdy chápan jako „kolonizační“ mocnost, umožňovala Československu největší míru hospodářské a kulturní spolupráce s andskými státy, ve srovnání se všemi státy východního bloku. Tyto vztahy měly samozřejmě také vypjatá období, například vypovězení diplomatů. Po zklidnění mezinárodní situace následovalo zpravidla brzké oživení kontaktů. Je zřejmé, že Československo, přestože patřilo ke státům

východního bloku, bylo vždy většinou viděno pozitivně, což přispívalo k rozvoji především hospodářských a kulturních kontaktů.

V politické oblasti existovala, až na výjimky, minimální oficiální spolupráce, která se z československé strany spíše zaměřovala na pomoc a podporu levicových organizací, ale s realistickým pohledem na věc a snahou, aby tato podpora neměla příliš omezující dopad na hospodářské styky.

Literatúra:

- BUBEN R., SOMOGYI P. 2009. *Bolívie*. Praha: Libri, 2009. ISBN 978-80-7277-423-4
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR. 1975. *Dokumentace teritoriálních odborů. 1945 - 1989, Peru, kniha č. 10*. 1975
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR. 1976. *Dokumentace teritoriálních odborů. 1945 - 1989, Peru, kniha č. 11*. 1976
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR. 1977. *Dokumentace teritoriálních odborů. 1945 - 1989, Peru, kniha č. 12-13*. 1977
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR. 1978. *Dokumentace teritoriálních odborů. 1945 - 1989, Peru, kniha č. 15*. 1978
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR. 1979. *Dokumentace teritoriálních odborů. 1945 - 1989, Peru, kniha č. 16*. 1979
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR. 1989. *Dokumentace teritoriálních odborů. 1945 - 1989, Peru, kniha č. 18*. 1989
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR. 1976. *Dokumentace teritoriálních odborů. 1945 - 1989, Ekvádor, kniha č. 6*. 1976
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR. 1977. *Dokumentace teritoriálních odborů. 1945-1989, Ekvádor, kniha č. 7*. 1977
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR. 1978. *Dokumentace teritoriálních odborů. 1945 - 1989, Ekvádor, kniha č. 8*. 1978
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR. 1976/77. *Dokumentace teritoriálních odborů. 1945 - 1989, Bolívie, kniha č. 9*. 1976/77
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR. 1989. *Dokumentace teritoriálních odborů. 1945 - 1989, Bolívie, kniha č. 12*. 1989
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR. 1976. *Dokumentace teritoriálních odborů. 1945 - 1989, Kolumbie, kniha č. 16*. 1976
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR. 1977a. *Dokumentace teritoriálních odborů. 1945 - 1989, Kolumbie, kniha č. 17*. 1977a

- Ministerstvo zahraničních věcí ČR. 1977b. *Dokumentace teritoriálních odborů. 1945 - 1989, Kolumbie, kniha č. 18. 1977*
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR. 1978. *Dokumentace teritoriálních odborů. 1945 - 1989, Kolumbie, kniha č. 19. 1978*
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR. 1980. *Porady kolegia ministra, kniha č. 218. 1980*
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR. 1984. *Porady kolegia ministra, kniha č. 249. 1984*
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR. 1985. *Porady kolegia ministra, kniha č. 257. 1985*
- OPATRŇY J. 1998. *Amerika v proměněch staletí*. Praha: Libri, 1998, ISBN 80-85983-42-7
- ROEDL B. 2007. *Dějiny Peru a Bolívie*. Praha: NLN, 2007. ISBN 978-80-7106-839-6